

Handleiding Herziene Who

Nog te benoemen organisatie Handleiding
In Ontwikkeling versie 20 juni 2024

Deze versie:

<https://vng-realisatie.github.io/publicatie/cim/handleiding-hwho/0.1.0>

Laatst gepubliceerde versie:

<https://vng-realisatie.github.io/publicatie/cim/handleiding-hwho>

Laatste werkversie:

<https://vng-realisatie.github.io/Handleiding-hWho/>

Redacteurs:

Sander Bakker ([VNG Realisatie](#))
Hanneke van Katwijk ([VNG Realisatie](#))
Jesse Renema ([Ministerie van Binnenlandse Zaken](#))
Anne Thier ([Ministerie van Binnenlandse Zaken](#))
Tom Kanis ([Ministerie van Binnenlandse Zaken](#))
Daan Beers ([Ministerie van Binnenlandse Zaken](#))
Geert Leloup ([Nationaal Archief](#))
Martin Herz ([Kenniscentrum Europa Decentraal](#))
Kim Oud ([IPO](#))
Roland Versluis ([UvW](#))

Doe mee:

[GitHub VNG-Realisatie/Handleiding-hWho](#)
[Dien een melding in](#)
[Revisiehistorie](#)
[Pull requests](#)

Dit document is ook beschikbaar in dit niet-normatieve formaat: [pdf](#)

Dit document valt onder de volgende licentie:
[EUROPEAN UNION PUBLIC LICENCE v. 1.2](#)

Samenvatting

Status van dit document

Dit document is nog 'In Ontwikkeling'.

Inhoudsopgave

Samenvatting

Status van dit document

1. Algemene informatie over het hergebruik van overheidsinformatie

- 1.1 Wat is het wettelijk kader voor hergebruik van overheidsinformatie?
- 1.2 Welke organisaties vallen onder de Who?
- 1.3 Welke gegevens (-categorieën) vallen onder de Who?
- 1.4 Hoe kan je hergebruik van overheidsinformatie vereenvoudigen en verbeteren?
- 1.5 Hoe behandel je een verzoek om hergebruik van overheidsinformatie?
- 1.6 Hoe verstrek je de gevraagde overheidsinformatie?
- 1.7 Voorwaarden
  - 1.7.1 Aansprakelijkheid
- 1.8 Welke kosten mogen in rekening worden gebracht?
- 1.9 Hoe bescherm je de persoonsgegevens van natuurlijke personen en IE-rechten?
- 1.10 Wat zijn mogelijke gronden om een verzoek om hergebruik af te wijzen?
- 1.11 Inspanningsverplichting
- 1.12 Wat zijn interessante praktijkvoorbeelden?
- 1.13 Waar vind ik meer informatie?

2. Inleiding en leeswijzer

- 2.1 Waarover gaat deze handleiding?
- 2.2 Voor wie is deze handleiding?
- 2.3 Wat is de status van deze handleiding?
- 2.4 Ontwikkeling en beheer van de handleiding

3. Organisaties en gegevenscategorieën

- 3.1 Welke organisaties vallen onder het begrip ‘met een publieke taak belaste instelling’?
- 3.2 Wat zijn overheidsondernemingen?
- 3.3 Welke organisaties vallen onder de term publiek gefinancierde onderzoeksorganisaties?
- 3.4 Wat zijn onderzoeksgegevens?
- 3.5 Wat zijn dynamische gegevens?
- 3.6 Wat zijn specifieke hoogwaardige gegevenssets?
- 3.7 (Open source) Software

4. Behandeling van verzoeken

5. Ontwikkeling en beheer van de handleiding

6. Het belang van duurzame toegankelijkheid van informatie

- 6.1 Aanbevelingen voor verstrekking van overheidsinformatie
- 6.2 Duurzame toegankelijkheid
- 6.3 Vindbaarheid, beschikbaarheid en leesbaarheid van informatie
  - 6.3.1 Vindbaarheid
  - 6.3.2 Beschikbaarheid
  - 6.3.3 Leesbaarheid
- 6.4 Archivering by design
- 6.5 DUTO-Raamwerk met passende maatregelen
- 6.6 FAIR Principles

7. Bescherming van persoonsgegevens en intellectuele eigendomsrechten

- 7.1 Aanbevelingen voor de bescherming van persoonsgegevens van natuurlijke personen en intellectuele eigendomsrechten
  - 7.1.1 Bescherming privacy en persoonsgegevens van natuurlijke personen
  - 7.1.2 Waarborgen in de Who
  - 7.1.3 Persoonsgegevens in openbare registers
  - 7.1.4 Anonimiseren
- 7.2 Bescherming van intellectuele eigendomsrechten

8. Kosten en tarieven

- 8.1 Regels voor de kosten
- 8.2 Tariefregels per type organisatie
  - 8.2.1 Met een publieke taak belaste instelling
  - 8.2.2 Publiek gefinancierde onderzoeksorganisaties
  - 8.2.3 Overheidsondernemingen
  - 8.2.4 Bibliotheken en musea en archieven
- 8.3 Aanvullende informatie over kosten en tarieven
  - 8.3.1 Wat wordt er bedoeld met een redelijk rendement?
  - 8.3.2 Gelden er verschillende tarieven voor het eerste verzoek om hergebruik en daaropvolgende verzoeken voor dezelfde informatie?

9. Meer informatie (iedereen)

- 9.1 Websites
- 9.2 Publicaties
- 9.3 Definities?

10. Handleiding Wet hergebruik overheidsinformatie

- 10.1 Aanleiding
- 10.2 Aanpak
- 10.3 Proces
- 10.4 Planning

- 10.5 Rollen en verantwoordelijkheden
- 10.6 Hoe kan je deelnemen?
- 10.7 Werk en publicatieomgeving

11. Conformiteit

A. Index

- A.1 Begrippen gedefinieerd door deze specificatie
- A.2 Begrippen gedefinieerd door verwijzing

§ 1. Algemene informatie over het hergebruik van overheidsinformatie

§ 1.1 Wat is het wettelijk kader voor hergebruik van overheidsinformatie?

Het wettelijk kader voor het hergebruik van overheidsinformatie wordt bepaald door nationale en Europese wetgeving. Nationale wetgeving bestaat uit de Wet hergebruik van overheidsinformatie (Who), wet- en regelgeving ten aanzien van openbaar toegankelijke registers, de Wet open overheid (Woo) en de Archiefwet en de Auteurswet.

Het wettelijk kader vanuit de Europese Unie bestaat uit de Open data richtlijn , de High Value Datasets uitvoeringsverordening (HVD), de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG), de INSPIRE Richtlijn, de Datagovernanceverordening en de Dataverordening. De AVG en de Datagovernanceverordening bevatten nadere nationale invulling in de Uitvoeringwet AVG en de Uitvoeringwet Datagovernanceverordening. Een uitvoeringswet is d.d. [publicatie] nog in aanmaak.

Hier [verwijzen naar hfst VIII] vind je meer informatie over het wettelijk kader.

§ 1.2 Welke organisaties vallen onder de Who?

De Who en de Open data richtlijn heeft betrekking op een breed scala aan overheidsorganisaties die in te delen zijn in de volgende categorieën: 1. met een publieke taak belaste instellingen; 2. overheidsondernemingen; 3. publiek gefinancierde onderzoeksinstellingen, te weten: instellingen voor hoger onderwijs, onderzoeksinstellingen of instellingen die onderzoek financieren.

Lees hier [verwijzen naar hfst III] meer over de typen organisaties die onder de Who vallen.

§ 1.3 Welke gegevens (-categorieën) vallen onder de Who?

In principe valt alles dat op een medium kan worden opgeslagen onder de reikwijdte van de Who en de Open data richtlijn. Erbinnen kunnen verschillende type gegevens worden onderscheiden waarvoor een bijzonder regime in de Who of de Open data richtlijn geldt. Het gaat daarbij om: 1. Onderzoeksgegevens; 2. Dynamische gegevens; 3. Gegevens uit specifieke hoogwaardige gegevenssets; 4. (Open source) software.

Wel gelden er uitzonderingsgronden waarmee overheidsorganisaties bepaalde gegevens of gegevens van bepaalde organisaties kunnen uitsluiten van hergebruik.

Lees hier [verwijzen naar hfst III] meer over welke gegevens en categorieën van gegevens onder de Who vallen en hier [verwijzen naar par. 2.8] welke uitzonderingsgronden er gelden.

§ 1.4 Hoe kan je hergebruik van overheidsinformatie vereenvoudigen en verbeteren?

Hergebruik van overheidsinformatie kan je vereenvoudigen en verbeteren door: - In te zetten op duurzame toegankelijkheid van informatie binnen jouw overheidsorganisatie. - Het verbeteren van je informatiehuishouding en het toepassen van ‘archiveren by design.’ - Het toepassen van het DUTO Raamwerk - Het toepassen van de FAIR principes - Het implementeren van standaarden t.a.v. metadatering zoals MDTO - Het nemen van maatregelen die concreet bijdragen aan verbeterde leesbaarheid en beschikbaarheid van informatie binnen jouw organisatie

Bekijk hier [verwijzen naar par. 7.2] de aanbevelingen voor beter hergebruik van overheidsinformatie.

§ 1.5 Hoe behandel je een verzoek om hergebruik van overheidsinformatie?

In beginsel moeten overheidsorganisaties Who-verzoeken overwegen, alvorens ze toe te wijzen. Voor het beoordelen en behandelen van een verzoek om hergebruik moeten zij 14 stappen doorlopen. Deze zijn hier beschreven [verwijzing naar hfst IV opnemen] en schematisch weergegeven in een stappenplan in de bijlage.

§ 1.6 Hoe verstrek je de gevraagde overheidsinformatie?

Voor het optimaal verstrekken van gevraagde overheidsinformatie zijn de volgende punten van belang:

- Richt systemen zo in dat informatie duurzaam toegankelijk is. Hoe beter de informatiehuishouding georganiseerd is, hoe eenvoudiger het is om informatie te verstrekken en aan verzoeken te voldoen.
- Heb interactie met de indiener over het informatieverzoek, de informatiebehoefte en het proces van verstrekking. (de indiener hoeft geen reden te geven maar je mag hier wel naar vragen om goed te kunnen helpen)
- Jouw organisatie moet beleid hebben over het verstrekken van overheidsinformatie.
- Stimuleer hergebruik door informatie actief openbaar te maken.
- Automatiseer het aanbieden van open data.

Bekijk hier [verwijzing opnemen naar par. 7.1] aanbevelingen voor het verstrekken van overheidsinformatie.

§ 1.7 Voorwaarden

De Who gaat ervan uit dat er zo min mogelijk beperkende voorwaarden worden opgelegd.

Volgens de Open data richtlijn en de Who dienen voorwaarden zo veel mogelijk te gesteld worden via standaardlicenties, zoals die van Creative Commons. Daarbij is de CC-0 licentie het minst beperkend in het stellen van voorwaarden. De CC-BY licentie is ook toegestaan. De CC-BY licentie heeft de voorkeur om te gebruiken wanneer persoonsgegevens, maar ook bij geanonimiseerde of gespeudonimiseerde persoonsgegevens, onderdeel uitmaken van de overheidsinformatie die beschikbaar wordt gesteld voor hergebruik. Bij deze licentie is het namelijk mogelijk om te achterhalen welke organisatie de bron van de informatie is, zodat daarmee contact opgenomen kan worden om bij eventuele inbreuken op de bescherming van persoonsgegevens dit teruggemeld kan worden, zodat de dataset aangepast kan worden of ingetrokken. Wanneer niet-persoonsgegevens, dat wil zeggen gegevens die nooit een persoonsgegeven zijn geweest en ook niet zijn afgeleid van natuurlijke personenpersoonsgegevens waarop de AVG niet van toepassing is, is het risico op identificatie beperkter dan bij geanonimiseerde of gespeudonimiseerde gegevens en dan een CC-0 licentie passender zijn.

§ 1.7.1 Aansprakelijkheid

De Open data richtlijn biedt ruimte om aansprakelijkheid jegens hergebruikers uit te sluiten. Daarmee is de dataprovider niet verantwoordelijk voor het hergebruik van de data en eventuele fouten jegens de afnemer. Het is verstandig om dit in de gebruiksvoorwaarden voor hergebruikers op te nemen. Door gebruik te maken van de CC-0 of CC-BY licentie is dit automatisch geregeld omdat bij de licenties die aansprakelijkheid wordt uitgesloten

Door een verstrekking van onjuiste gegevens (bijvoorbeeld fouten in data) en door een inbreuk op rechten van derden (bijvoorbeeld intellectueel eigendomsrechten) kan er wel een aansprakelijkheidsrisico ontstaan jegens de belanghebbenden van wie de gegevens oorspronkelijk afkomstig zijn of op wie de gegevens betrekking hebben. Deze aansprakelijkheid valt niet zomaar af te wijzen. Daarom is het wel van belang om te zorgen dat de gegevens geen inbreuk vormen op IE-rechten of het persoonsgegevensbeschermingsrecht van betrokkenen. Bij het beschikbaar stellen van data wordt aanbevolen om de context van deze data te beschrijven. Een voorbeeld is het toevoegen van metadata.

§ 1.8 Welke kosten mogen in rekening worden gebracht?

Het uitgangspunt van de Who en de Open data richtlijn is dat bij terbeschikkingstelling geen of slechts de marginale verstrekingskosten in rekening worden gebracht. Bij marginale verstrekingskosten gaat het om de extra kosten die gemaakt moeten worden om te kunnen voldoen aan een verzoek. Eind 2017 heeft het toenmalige Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING, nu: VNG Realisatie), in opdracht van de VNG en met steun van BZK, een quickscan uitgevoerd naar de door gemeenten gemaakte kosten voor de uitvoering van de Who. Uit deze quickscan blijkt dat slechts een beperkt aantal verzoeken wordt ingediend en gemeenten bij de verzoekers mede daarom geen kosten in rekening brengen, ook geen marginale verstrekingskosten.

Voorafgaand aan hergebruik moeten de betreffende organisaties kenbaar maken of zij kosten in rekening brengen voor hergebruik en met welke factoren zij rekening houden bij de berekening ervan. Indien zij geen kosten in rekening brengen, hoeven zij de verzoeker hierover ook niet te informeren. Ook moeten zij, indien de verzoeker dat vraagt, aangeven hoe zij de kosten berekenen met betrekking tot een specifiek verzoek om hergebruik. Wanneer overheidsorganisaties documenten proactief en online voor hergebruik beschikbaar stellen, bijvoorbeeld via een open data portaal, kunnen zij geen marginale verstrekingskosten doorberekenen, omdat geen sprake is van een verzoek en omdat het potentiële aantal hergebruikers erg groot kan zijn. In de praktijk gelden hier veel uitzonderingen op. De mogelijke kostendoorberekening hangt af van het type organisatie en het type gegevens. Bekijk hier [verwijzing opnemen naar hfst V] de regels voor de kosten per type organisatie.

§ 1.9 Hoe bescherm je de persoonsgegevens van natuurlijke personen en IE-rechten?

De Who, zoals ook verplicht in de Open data richtlijn, doet geen afbreuk aan de AVG en aan de rechten van derden die rechthebbende zijn in de zin van de Auteurswet, de Wet op de naburige rechten of de Databankenwet ("IE-rechten"). Hergebruik van openbare persoonsgegevens moet voldoen aan de AVG. Dat betekent dat het hergebruik van persoonsgegevens niet onverenigbaar mag zijn met de doeleinden waarvoor ze zijn verkregen ("doelbindingsbeginsel"). Anonimiseren van informatie kan een geschikt middel zijn om een goede balans te vinden tussen hergebruik/open data en privacy en gegevensbescherming. Het is aan de verantwoordelijke organisatie die persoonsgegevens ter beschikking stelt voor hergebruik om deze beoordeling te maken. De Who bevat daarnaast aanvullende voorwaarden om de privacy en persoonsgegevens van natuurlijke personen te beschermen. Voor persoonsgegevens in registers die bij of krachtens de wet zijn ingesteld en openbaar toegankelijk zijn, geldt een uitzondering. De Who is hierop in beginsel niet van toepassing. Informatie die beschermd is op grond van IE-rechten dienen te worden gerespecteerd bij hergebruik van deze informatie. Dat kan praktisch betekenen dat de naam van de auteur of de bron vermeld moet worden. Voor een uitgebreidere toelichting zie hier [verwijzing naar hfst VI].

§ 1.10 Wat zijn mogelijke gronden om een verzoek om hergebruik af te wijzen?

In beginsel dient een verzoek te worden toegewezen. Er zijn echter enkele afwijzingsgronden. Een verzoek wordt afgewezen als het gaat om informatie die niet openbaar is of niet openbaar kan worden gemaakt. Ook kan informatie niet worden verstrekt als derden over de intellectuele eigendomsrechten beschikken in de zin van de Auteurswet, de Wet naburige rechten of de Databankenwet. Dit geldt ook voor informatie in een bibliotheek, museum of archief, waarvan de oorspronkelijk rechten bij een derde lagen volgens de Auteurswet, de Wet op de naburige rechten of de Databankenwet en waarvoor de beschermingstermijn nog niet is verstreken.

Bepaalde onderwerpen zijn uitgezonderd van de Who:

- informatie van publieke omroepen;
- informatie van onderwijs- en onderzoeksinstellingen, anders dan instellingen voor hoger onderwijs
- informatie van andere culturele instellingen dan musea, bibliotheken en archieven;
- gedeelten van documenten die alleen logo's, wapens of insignes bevatten;

- persoonsgegevens in bij of krachtens de wet ingestelde registers voor zover deze openbaar toegankelijk zijn, tenzij bij of krachtens de wet anders is bepaald;
- informatie die betrekking heeft op openbare persoonsgegevens waarvan hergebruik onverenigbaar is met de doeleinden waarvoor ze zijn verkregen, anders dan persoonsgegevens als bedoeld in het vorige onderdeel.

§ 1.11 Inspanningsverplichting

De Who bevat een inspanningsverplichting voor met een publieke taak belaste instellingen om ook documenten die niet onder de resultaatsverplichtingen van artikelen 5a of 5b vallen, zoveel mogelijk beschikbaar te stellen voor hergebruik, voor zover dit zonder onevenredige inspanning of kosten redelijkerwijs mogelijk is, tenzij daarmee geen redelijk belang wordt gediend. Deze formulering lijkt sterk op de formulering van artikel 3.1, eerste lid, van de Woo, op grond waarvan eenzelfde verplichting geldt voor het openbaar maken van documenten. Beide bepalingen sluiten goed op elkaar aan en zorgen ervoor dat zoveel mogelijk documenten actief openbaar worden gemaakt en tegelijkertijd ook onder de Who actief beschikbaar worden gesteld voor hergebruik.

§ 1.12 Wat zijn interessante praktijkvoorbeelden?

Praktijkvoorbeelden zullen na verloop van tijd worden opgenomen in dit gedeelte van de handleiding.

§ 1.13 Waar vind ik meer informatie?

Hier vind je andere nuttige websites en publicaties.

[hier in ieder geval een verwijzing opnemen naar HVDS Handleiding]

§ 2. Inleiding en leeswijzer

§ 2.1 Waarover gaat deze handleiding?

Op 18 juni 2024 is de Wet implementatie Open data richtlijn in werking getreden. Deze wet zet de EU Richtlijn 2019/1024 inzake open data en hergebruik van overheidsinformatie (hierna “Open data Richtlijn”) om in Nederlands recht. De Open data Richtlijn maakt onderdeel uit van het Digitale Decennium (ook bekend als Digital Decade), een pakket aan ambitieuze plannen van de EU-instellingen om de Europese Unie wereldleider te maken in het digitale domein. De achtergrond voor de Open data Richtlijn is dat de uitwisseling van overheidsgegevens, met inachtneming van persoonsgegevensbescherming, van doorslaggevend belang is voor de ontwikkeling van de Europese Unie, onder andere in economisch innovatief opzicht.

De huidige Wet hergebruik van overheidsinformatie (Who), die als implementatie van deze Europese wet dient, wijzigt hierdoor. Daarnaast zullen enkele andere wetten wijzigen. Hergebruik volgens de Open data richtlijn en de Who betekent dat openbare gegevens, meestal bewaard door overheidsinstanties, voor een ander doel worden gebruikt dan waarvoor ze oorspronkelijk zijn verzameld. Met de Who kunnen burgers, journalisten, wetenschappers, bedrijven en anderen een verzoek indienen tot het verstrekken van overheidsinformatie. Daarnaast krijgen zij actief bepaalde overheidsinformatie beschikbaar gesteld.

De verkregen (open) overheidsinformatie mag worden hergebruikt voor in principe ieder (legaal) doeleinde, ongeacht of dit commercieel of anders dan commercieel is. De hergebruiker hoeft geen doel aan te geven. Het voornaamste doel van de wet is het creëren van economische meerwaarde uit overheidsinformatie, publieke informatie toegankelijker maken en het bevorderen van digitale innovatie. De maatschappelijke, economische en sociale waarde van deze open data kan beter worden benut zodra partijen buiten de overheid deze kunnen hergebruiken. De open data kunnen als basis dienen voor nieuwe producten en diensten, zoals apps, visualisaties en analyses. De verstrekte informatie kan ook worden gecombineerd met andere informatie of data.

Verzoeken kunnen tot bestuursorganen en tot andere instellingen met een publieke taak of tot archieven, musea en bibliotheken worden gericht. Voor overheidsondernemingen en publiek gefinancierde onderzoeksinstellingen gelden aangepaste regels.

Met deze handleiding worden organisaties die onder de toepassing van deze wet vallen, geholpen bij de uitvoering ervan. De handleiding bevat een overzicht van het bredere wettelijk kader voor hergebruik van overheidsinformatie, een overzicht en uitleg van wijzigingen ten opzichte van de vorige versie van de Who. Daarnaast biedt de handleiding aanbevelingen voor herbruikbaarheid van overheidsinformatie, stappenplannen, aanbevelingen voor het verstrekken van

overheidsinformatie, aanbevelingen voor de bescherming van rechten van anderen, regels voor de kosten en praktijkvoorbeelden.

§ 2.2 Voor wie is deze handleiding?

Deze handleiding is primair geschreven voor en door organisaties die onder de verplichtingen van de Who vallen. Dit zijn de ‘met een publieke taak belaste instellingen’ (alle bestuursorganen vallen onder dat begrip), overheidsondernemingen en publiek gefinancierde onderzoeksinstellingen.

§ 2.3 Wat is de status van deze handleiding?

De handleiding dient als leidraad voor de afhandeling van verzoeken om hergebruik alsook voor het actief beschikbaar stellen van overheidsinformatie voor hergebruik. De handleiding is niet bindend en laat ruimte voor maatwerk en het toepassen van andere wijzen van afhandeling.

§ 2.4 Ontwikkeling en beheer van de handleiding

Deze handleiding wordt ontwikkeld door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, andere departementen binnen de Rijksoverheid, het Nationaal Archief, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het InterProvinciaal Overleg (IPO), de Unie van Waterschappen (UVW) en Kenniscentrum Europa Decentraal (KED).

§ 3. Organisaties en gegevenscategorieën

§ 3.1 Welke organisaties vallen onder het begrip ‘met een publieke taak belaste instelling’?

Het begrip ‘met een publieke taak belaste instelling’ is de omzetting in nationaal recht van wat in Europese richtlijnen wordt omschreven als ‘openbaar lichaam’. Dit begrip en de definitie ervan is ontleend aan Europese aanbestedingsrichtlijnen 2014/23, 2014/24 en 2014/25 (zie Publicatieblad van de EU van 28 maart 2014, p. 1 resp, 65 en 243). Op grond van deze richtlijnen omvat een openbaar lichaam:

- de staat;
- zijn territoriale lichamen;
- publiekrechtelijke instellingen;
- verenigingen gevormd door een of meer van deze lichamen of een of meer van deze publiekrechtelijke instellingen.

Publiekrechtelijke instellingen zijn rechtspersonen die opgericht zijn met het specifieke doel te voorzien in behoeften van algemeen belang die niet van industriële of commerciële aard zijn en waarop een van de onderstaande opties van toepassing is: 1. De activiteiten in hoofdzaak zijn door de staat of zijn territoriale lichamen of andere publiekrechtelijke instellingen gefinancierd. 2. Het beheer is onderworpen aan toezicht door de staat of zijn territoriale lichamen. 3. De leden van het bestuursorgaan, het leidinggevend orgaan of het toezichthoudend orgaan worden voor meer dan de helft door de staat, zijn territoriale lichamen of andere publiekrechtelijke instellingen aangewezen.

In het aanbestedingsrecht is ruim ervaring opgedaan met de invulling van deze Europeesrechtelijke termen in de praktijk. De Who en de Open data richtlijn maken gebruik van ditzelfde begrip .

§ 3.2 Wat zijn overheidsondernemingen?

Een onderneming wordt als ‘overheidsonderneming’ geclassificeerd, als (een of meerdere) met een publieke taak belaste instellingen (alleen of gezamenlijk) een overheersende invloed kunnen uitoefenen op die onderneming en de onderneming bepaalde typen werkzaamheden uitvoert. Die overheersende invloed kan direct of indirect zijn en kan bestaan uit hoofde van eigendom, financiële deelname of de op de onderneming van toepassing zijnde voorschriften. Het zal vaak gaan om bedrijven waarin overheidsorganisaties een meerderheidsbelang hebben. Die overheersende invloed wordt in ieder geval vermoed aanwezig te zijn als de met een publieke taak belaste instellingen, rechtstreeks of middellijk, ten aanzien van die onderneming:

- de meerderheid van het geplaatste kapitaal van de onderneming bezitten;
- over de meerderheid van de stemrechten verbonden aan de door de onderneming uitgegeven aandelen beschikken;
- en/of meer dan de helft van de leden van het bestuur, het leidinggevend of het toezichthoudend orgaan van de onderneming kunnen aanwijzen.

§ 3.3 Welke organisaties vallen onder de term publiek gefinancierde onderzoeksorganisaties?

- Niet op secundair of lager onderwijs. Wel andere onderwijsinstellingen
- Onderzoeksinstellingen en organisaties die onderzoek financieren, inclusief organisaties die zijn opgericht voor de overdracht van onderzoeksresultaten.

§ 3.4 Wat zijn onderzoeksgegevens?

Onder onderzoeksgegevens worden documenten verstaan die, hoewel ze zelf geen wetenschappelijke publicaties zijn, worden verzameld of geproduceerd en als bewijsmateriaal in het onderzoeksproces worden gebruikt. Of waarvan binnen de onderzoeksgemeenschap algemeen wordt erkend dat ze noodzakelijk zijn om onderzoeksresultaten te valideren. Hierbij moet worden gedacht aan statistieken, resultaten van experimenten, metingen, observaties op basis van terreinwerk, enquêteresultaten, opnames van interviews en beelden, maar ook aan metadata, specificaties en andere digitale objecten. Kortom, alle (empirische) gegevens die ten grondslag liggen aan een wetenschappelijke publicatie, maar niet de (hele) wetenschappelijke publicatie zelf.

De Who is van toepassing op onderzoeksgegevens die:

- geheel of gedeeltelijk met overheidsmiddelen zijn gefinancierd;
- in beheer zijn van publiek gefinancierde onderzoeksorganisaties;
- via een institutionele of thematische databank openbaar zijn gemaakt.

§ 3.5 Wat zijn dynamische gegevens?

Dynamische gegevens zijn gegevens die doorgaans worden bijgewerkt op basis van gebeurtenissen en voornamelijk waardevol zijn omdat ze een actuele situatie weergeven. De richtlijn stelt daarbij in de begripsbepaling dat het met name gaat om gegevens die volatiel of snel verouderd zijn. Met volatiel wordt in deze context bedoeld dat de waarde van de gegevens vaak verandert. Gegevens die door sensoren zijn gegenereerd, worden doorgaans als dynamische gegevens beschouwd. Andere voorbeelden zijn milieu-informatie, verkeersinformatie, satellietgegevens en meteorologische gegevens.

Dynamische gegevens hoeven niet constant live gegenereerd te worden, ook gebeurtenis gedreven gegevens, zoals statusupdates en handmatig geactualiseerde gegevens, kunnen dynamische gegevens zijn. De overweging uit de Open data richtlijn voegt daaraan toe dat bij dynamische gegevens de economische waardeafhankelijk is van onmiddellijke beschikbaarheid en regelmatige aanvulling daarvan. Dit kan ook een belangrijk criterium zijn om te bepalen of bepaalde gegevens als dynamische gegevens moeten worden aangemerkt. Verkeersinformatie kan dienen als een goed voorbeeld: die informatie is vooral nuttig als deze zo snel mogelijk beschikbaar is, zodat verkeersdeelnemers (bijvoorbeeld met gebruik van vervoers- of navigatiesoftware) daar bij hun eigen vervoer rekening mee kunnen houden en, bijvoorbeeld, files kunnen vermijden. Verkeersinformatie van gisteren kan nuttig zijn voor statistische doeleinden, maar helpt een weggebruiker niet concreet in diens reis van vandaag. Verkeersinformatie is volatiel (wisselvallig) en de (economische) waarde is afhankelijk van het up-to-date zijn ervan, dat maakt verkeersinformatie tot dynamische gegevens.

§ 3.6 Wat zijn specifieke hoogwaardige gegevenssets?

Een specifieke hoogwaardige gegevensset wordt ook wel aangeduid als 'high value dataset': een specifieke set van waardevolle gegevens volgens de Open data Richtlijn. Deze gegevens zijn belangrijk voor de samenleving, het milieu en de economie omdat ze gebruikt kunnen worden om nieuwe diensten te ontwikkelen, banen te creëren en waarde toe te voegen. Open data richtlijn Er is een lijst vastgesteld van thematische categorieën van hoogwaardige gegevenssets. Deze lijst bevat de volgende categorieën:

1. geospatiale data;
2. aardobservatie en milieu;
3. meteorologische data;
4. statistiek;
5. bedrijven en eigendom van bedrijven;
6. mobiliteit. De Wet hergebruik overheidsinformatie bevat geen bijzondere bepalingen over hoogwaardige gegevenssets in het algemeen, maar wel over de specifieke hoogwaardige gegevenssets die in de HVD-uitvoeringsverordening staan. Een met een publieke taak belaste instelling of overheidsonderneming moet deze gegevenssets als volgt actief beschikbaar stellen voor hergebruik: a. via passende API's die indien mogelijk zijn gebaseerd op formele open standaarden; b. in de vorm van bulksgewijze download, voor zover dit in de toepasselijke HVD-uitvoeringsverordening is voorgeschreven of past bij de aard van de gegevens en de manier waarop ze worden geproduceerd; c. op een wijze die voldoet aan de eisen die in de toepasselijke HVD-uitvoeringsverordening aan die specifieke hoogwaardige gegevensset worden gesteld.

Voor deze specifieke hoogwaardige datasets is een specifieke handreiking beschikbaar, opgesteld door Geonovum. Zie hier [verwijzing opnemen]

§ 3.7 (Open source) Software

In Nederland valt software/computerprogrammatuur al sinds de implementatie van de eerste richtlijn onder de hergebruikregels. Software kan pas volledig hergebruikt worden als de broncode toegankelijk is en (voor programmeurs) gemakkelijk is te bewerken en gepubliceerd is onder een open source licentie. Hiermee maakt Nederland gebruik van de extra ruimte die de Open data richtlijn biedt; onder de Richtlijn valt software in beginsel buiten het toepassingsbereik van het begrip ‘document’.

De Who kent voor met een publieke taak belaste instellingen of overheidsondernemingen een inspanningsverplichting om documenten te ontwerpen en vervaardigen op een manier die openheid en hergebruik van die documenten faciliteert en gemakkelijk maakt. Toegepast op software, moet dit worden gelezen als inspanningsverplichting voor met publieke taak belaste instellingen of overheidsondernemingen om software zoveel mogelijk (geschikt voor) open source te ontwikkelen of te laten ontwikkelen. Dat omvat ook een inspanningsverplichting om, voor zover nodig, open source gemeenschappen te faciliteren of stimuleren. Wanneer deze type organisaties de productie of ontwikkeling van software financieren, moeten ze zich inspannen om die software (geschikt voor) open source te laten maken. Daarbij kan worden gedacht aan het stellen van contractvoorwaarden die daarop zien en/of aan het stellen van voorwaarden of voorkeuren ten aanzien daarvan in aanbestedingsprocedures. Het blijft een inspanningsverplichting, dus de plicht reikt niet zo ver dat alleen open source software in gebruik mag worden genomen.

§ 4. Behandeling van verzoeken

Voor het beoordelen en behandelen van een verzoek om hergebruik moeten openbare lichamen 14 stappen doorlopen, namelijk:

1. Is er sprake van hergebruik in de zin van de Who? Zo nee, dan dient het verzoek te worden afgewezen. Zie paragraaf 1.1.
2. Is het verzoek gericht tot een met een publieke taak belaste instelling? Zo nee, dan dient het verzoek te worden afgewezen. Zie paragraaf 3.3.
3. Is het verzoek afkomstig van een andere met een publieke taak belaste instelling? Zo ja, dan dient het verzoek te worden afgewezen. De uitwisseling van informatie tussen met een publieke taak belaste instellingen onderling is geen hergebruik van overheidsinformatie in de zin van de Who.

4. Berust de gevraagde informatie bij de met een publieke taak belaste instelling waartoe het verzoek is gericht? Zo nee, dan dient het verzoek te worden afgewezen. Indien mogelijk verwijst u door naar de instelling waar de informatie wel berust.
5. Is de informatie vergaard in het kader van een publieke taak? Het gaat om openbare informatie verkregen in het kader van de publieke taak van een met een publieke taak belaste instelling; direct of als bijproduct. Het gaat niet om informatie die voor interne bedrijfsvoering wordt gebruikt.
6. Valt de verzochte informatie onder het toepassingsbereik van de Who? Zo nee, dan dient het verzoek te worden afgewezen. Uitgezonderde categorieën informatie zijn: a. Informatie die berust bij een publieke omroep, met een publieke omroep taak belaste instelling of een instelling werkzaam onder de verantwoordelijkheid van een van deze instellingen; b. Informatie die berust bij een onderwijs- of onderzoeksinstelling; c. Informatie die berust bij andere culturele instellingen dan musea, bibliotheken (inclusief universiteitsbibliotheken) en archieven; d. Informatie die slechts logo's of wapens en insignes of bevat.
7. Is de informatie reeds rechtmatig openbaar of kan het rechtmatig openbaar worden gemaakt? Zo nee, dan dient het verzoek te worden afgewezen.
8. Rusten er uitoefenbare rechten in de zin van de Auteurswet, de Wet op de naburige rechten of de Databankenwet op de informatie? Zo nee, ga dan verder naar vraag 12. Zo ja, ga dan verder naar vraag 9.
9. Is de met een publieke taak belaste instelling waar het Who verzoek zich op richt de rechthebbende? Zo nee, dan dient het verzoek te worden afgewezen. U deelt aan de verzoeker de identiteit van de rechthebbende of licentiehouders mee.
10. Kan de informatie openbaar worden gemaakt zonder (IE-) voorbehoud? Zo ja, ga dan verder naar vraag 12. Zo nee, ga dan naar vraag 11.
11. Heeft de rechthebbende toestemming gegeven voor hergebruik? Zo nee, dan dient het verzoek te worden afgewezen. U deelt aan de verzoeker de identiteit van de rechthebbende of licentiehouders mee.
12. Maken persoonsgegevens onderdeel uit van de informatie? Zo nee, u wil het verzoek om hergebruik in. Zo ja, ga dan naar vraag 13.
13. Betreft het openbare persoonsgegevens in (overheids-) informatie bij of krachtens de wet ingestelde registers die openbaar toegankelijk zijn? Zo ja, U wijst het verzoek af. De Who is niet van toepassing op deze persoonsgegevens, tenzij bij AMvB of bij of krachtens de wet anders is bepaald.
14. Is het hergebruik van openbare persoonsgegevens verenigbaar met oorspronkelijk doel waarvoor de (overheids-) organisatie de persoonsgegevens verzameld en/of openbaar gemaakt

heeft? Zo nee, dan dient het verzoek te worden afgewezen. Zo ja, dan willigt u het verzoek om hergebruik in. Bekijk hier [verwijzing opnemen naar Bijlage I] het stappenplan dat gebruikt kan worden om een verzoek om hergebruik van overheidsinformatie te beoordelen.

§ 5. Ontwikkeling en beheer van de handleiding

Deze handleiding wordt ontwikkeld door het Ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties, andere departementen binnen de Rijksoverheid, het Nationaal Archief, VNG, IPO, UVW, Europa Decentraal.

[mogelijke uitbreiding naar aanleiding van motie]

De opdracht en het beheer van de handleiding is in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties, in samenwerking met voornoemde partijen.

[meer zeggen over het beheer?]

```
Cannot GET /Wettelijk kader.md
```

§ 6. Het belang van duurzame toegankelijkheid van informatie

§ 6.1 Aanbevelingen voor verstrekking van overheidsinformatie

Het wordt aanbevolen om contact op te nemen met de indiener van het verzoek. Verzoeken zijn uiteraard in beginsel vormvrij en de verzoeker hoeft geen belang te stellen. Toch kan het verstandig zijn om contact te zoeken over de precieze informatiebehoefte van de verzoeker en (inzicht te bieden in) het aanleverproces, mogelijke bewerking van de informatie en (bijbehorende) kosten. Het stappenplan fungeert hierbij als hulpmiddel:

- Ga voor uitvoering na of er daadwerkelijk sprake is van een verzoek tot hergebruik en of de Who van toepassing is op de inhoud uit het verzoek.
- Ga na of de verzochte informatie niet al openbaar is gemaakt.
- Kijk of er IE-rechten van derden in geding zijn of persoonsgegevens in het spel zijn.
- Kijk naar de wijze waarop het verzoek moet worden ingewilligd.

Om verzoeken in te willigen is het van belang om voor het verstrekken van overheidsinformatie een strategie te bepalen en hier beleid op te voeren. Inventariseer over de wijze waarop jouw

organisatie informatie publiekelijk aanbiedt. In de praktijk is de uitwerking van de Who in grote mate afhankelijk van de manier waarop organisaties hun informatie aanbieden, openheid faciliteren en de wijze waarop de vindbaarheid van informatie is georganiseerd. Zie actieve openbaarheid en hergebruik van overheidsinformatie daarom als dienstverlening die gezamenlijk benaderd en opgepakt kan worden. Openbaarmaking stimuleert hergebruik en vice versa. Neem de eisen voor herbruikbaarheid daarom mee in het openbaarheidsbeleid.

Overweeg verder om hergebruik te automatiseren. Wanneer gegevens al als ‘open data’ worden aangeboden via een portaal, website of API, kunnen verzoeken om hergebruik conform de Who, in veel gevallen automatisch worden afgehandeld. Investeren in het automatisch aanbieden van open data kan daarom verstandig zijn. Verder is het aan te bevelen om hierbij zoveel mogelijk gebruik te maken van open standaarden en API’s. Wees daarnaast duidelijk en transparant over de mogelijke kosten en gehanteerde tariefregels.

§ 6.2 Duurzame toegankelijkheid

De Who heeft als uitgangspunt dat openbare overheidsinformatie zoveel mogelijk herbruikbaar is. Dat is alleen mogelijk wanneer diezelfde overheidsinformatie duurzaam toegankelijk (DUTO) is. We verduidelijken hier wat duurzame toegankelijkheid is, welke methodiek je daarvoor kan gebruiken en welke passende maatregelen je organisatie kan nemen. Duurzaam toegankelijke overheidsinformatie (DUTO) betekent dat deze informatie vindbaar, beschikbaar, leesbaar en interpreteerbaar, betrouwbaar en toekomstbestendig is. Deze kenmerken zijn ook essentieel voor hergebruik van overheidsinformatie. Vindbaar betekent bijvoorbeeld dat gebruikers weten waar zij de informatie kunnen vinden. Deze informatie moet vervolgens beschikbaar zijn op een manier die het mogelijk maakt om te hergebruiken, maar ook te interpreteren zodat duidelijk is wat de betekenis van de informatie is.

De doelen en kenmerken van DUTO vertonen een grote overeenkomst met de FAIR-principes, die hun oorsprong hebben in de wetenschappelijke wereld. FAIR is een afkorting voor Findable (vindbaar), Accessible (toegankelijk), Interoperable (uitwisselbaar) en Reusable (herbruikbaar). FAIR-principes beogen om de herbruikbaarheid van wetenschappelijke data (en daarmee de reproduceerbaarheid van onderzoek) te borgen. De principes leggen de nadruk op de machineleesbaarheid: het vermogen van computersystemen om gegevens te vinden, toegankelijk en uitwisselbaar te maken, en te hergebruiken zonder of met minimale menselijke tussenkomst. DUTO is breder van opzet, specifiek gericht op overheidsinformatie en denkt daarbij ook vanuit legitimiteit. Het biedt een systematiek die leidt tot passende maatregelen voor informatiesystemen van (overheids)organisaties. Hergebruik is daar een onderdeel van. FAIR kan dus binnen DUTO worden toegepast.

§ 6.3 Vindbaarheid, beschikbaarheid en leesbaarheid van informatie

§ 6.3.1 Vindbaarheid

Vindbaar betekent dat de gebruiker snel en eenvoudig relevante overheidsinformatie kan vinden tussen alle bewaarde informatie. Als informatie niet gevonden kan worden, dan kan deze ook niet worden (her)gebruikt. Bij voorkeur is informatie op één plaats opgeslagen, met de gebruikelijke zoekfuncties vindbaar en wordt meervoudig gebruik gefaciliteerd. De plek waar de overheidsinformatie gevonden kan worden moet ook bekend zijn.

Gestandaardiseerde metadatering is cruciaal voor de vindbaarheid van overheidsinformatie. MDTO (Metagegevens voor duurzaam toegankelijke overheidsinformatie) is een gangbare (interbestuurlijke en overheidsbrede) norm voor het vastleggen en uitwisselen van eenduidige metagegevens over informatieobjecten. Het implementeren en hanteren van deze norm maakt het vinden van overheidsinformatie om te voldoen aan verzoeken tot hergebruik eenvoudiger. Het Stappenplan toepassen MDTO kan organisaties helpen bij het implementeren van de norm. Specifiek, indien jouw organisatie nog gebruik maakt van oudere normen op het gebied van metagegevens (TMLO/TMR) dan biedt de Mapping van TMLO/TMR naar MDTO uitkomst voor een transitie richting MDTO.

Naast het hanteren van metadata standaarden is het verder nuttig om in te zetten op:

- Het bieden van overzicht aan gebruikers waar zij informatie kunnen vinden, inclusief een zoekfunctie.
- Het creëren van een zoekindex op basis van tekstgegevens en metagegevens.
- De implementatie van enterprise search, : een functionaliteit voor het zoeken in meerdere systemen die binnen een organisatie in gebruik zijn, en het inzetten op toepassingen van AI en data scientists t.b.v. de vindbaarheid van informatie.
- Het nemen van maatregelen die ervoor zorgen dat informatie alleen vindbaar is voor degenen die daartoe het recht hebben.
- Het garanderen dat informatie na vernietiging niet meer vindbaar of opnieuw te construeren is.

§ 6.3.2 Beschikbaarheid

Omdat informatie voor verschillende doelen gebruikt en hergebruikt wordt is het nodig dat deze informatie zoveel mogelijk beschikbaar is in vormen die aansluiten bij de manieren van (her)gebruik. Bij voorkeur kan informatie snel, eenvoudig, op elk tijdstip, op elke plaats, zonder kosten en voor zoveel mogelijk afnemers beschikbaar gesteld worden. Informatie die in principe openbaar is, kan onderdelen bevatten die niet openbaar mogen zijn. Bijvoorbeeld omdat deze

onderdelen privacygevoelig zijn of de belangen van de overheid of bedrijven schaden. Een overheidsorganisatie hoeft deze niet-openbare onderdelen niet toegankelijk te maken voor externe afnemers. Van informatie die deels als openbaar is geclassificeerd, wordt het openbare deel ter beschikking gesteld. Bijvoorbeeld door informatie te anonimiseren of te pseudonimiseren. Als informatie wordt aangeboden in een vorm of op een manier die niet aansluit bij het belang van de afnemer, dan kan deze de informatiewaarde niet benutten.

§ 6.3.3 Leesbaarheid

Informatie is leesbaar zonder dat daarvoor speciale toepassingen of hulpmiddelen nodig zijn. Dit betekent dat er gebruik gemaakt wordt van duurzame en open bestandsformaten voor het beschikbaar stellen van informatie. Voor machinematige verwerking van gegevens is het van belang dat het gegevensmodel is beschreven en gestandaardiseerd. Het is daarom aan te bevelen om in te zetten op:

- Het vastleggen van het openbaarheidsniveau van informatie.
- Het bepalen van de informatiewaarde bij de inrichting van een informatiebron door te inventariseren voor welke (potentiële) afnemers, welke vorm van beschikbaarheid nodig is, hoe zich dit in de loop der tijd ontwikkelt en welke eventuele beperkingen van toepassing zijn.
- Het ter beschikking stellen van informatie in een gangbaar en open bestandsformaat.
- Het beschikbaar maken van informatie in bestandsformaten die samenhangen met het doel waarvoor het bestand wordt gebruikt.
- Het voorkomen van leveranciersafhankelijkheid bij het gebruik van een (specifiek) bestandsformaat.
- Het garanderen dat gebruikte bestandsformaten onafhankelijk van hulpmiddelen of speciale toepassingen te gebruiken zijn.
- Het gebruik van gestandaardiseerde gegevensmodellen en gegevenswoordenboeken ten behoeve van machinematige verwerking van gegevens. Het beschikbaar stellen van gegevens in formaten die gangbaar zijn voor machinale verwerking zoals .CSV, XML, JSON.

§ 6.4 Archivering by design

De maatregelen voor duurzame toegankelijkheid worden het best bepaald op het moment dat informatiesystemen gekocht, gebouwd, aangepast of afgeschaft worden. We noemen dit ‘archiveren by design’. Een informatiesysteem omvat niet alleen applicaties, maar ook organisatie, mensen, beleid, randvoorwaarden en architectuur; als deze aspecten zijn meegenomen, kun je passende eisen aan een applicatie stellen, zelfs al bij een aanbesteding.

Met ‘archiveren by design’ zorg je dus dat al in een vroeg stadium passende maatregelen genomen worden om overheidsinformatie duurzaam toegankelijk te maken. Ook voor het doel van hergebruik kunnen dan al bij het begin vereisten meegenomen worden over bijvoorbeeld het gebruik van open standaarden, machineleesbaarheid, ontsluiting of API's. Op deze wijze kan aan

eisen uit de Who worden voldaan op een manier die past in het financieel beleid van een (overheids)organisatie en zonder dat de instelling verplicht is om extra kosten te maken.

§ 6.5 DUTO-Raamwerk met passende maatregelen

Het DUTO-raamwerk is de vertaalslag om ‘archiveren by design’ in de praktijk te brengen. De module ‘Ter beschikking stellen’ van dit raamwerk besteedt in het bijzonder aandacht aan (her)gebruik.

§ 6.6 FAIR Principles

Binnen de academische wereld is het gebruikelijk om qua open data te werken met de ‘FAIR’-principes. De richtlijn stimuleert dit, voor zover het gaat om onderzoeksgegevens die beschikbaar worden gesteld door publiek gefinancierde onderzoeksorganisaties. Open data richtlijn

De letters in de afkorting FAIR staan voor :

- Findable – vindbaarheid, het kunnen vinden van de data
- Accessible – toegankelijk, zorg dat de data toegankelijk zijn
- Interoperable – uitwisselbaar, maak de data voor mens en computer begrijpelijk
- Reusable – herbruikbaar, het herbruikbaar maken van data

Om geschikt te zijn voor hergebruik, al dan niet naar aanleiding van een Who verzoek, moeten data dus vindbaar, toegankelijk, uitwisselbaar en herbruikbaar zijn. Het DUTO-raamwerk kan als instrument gebruikt worden om deze principes te realiseren.

Data (F) vindbaar maken kan door metadata toe te voegen en de publicatieplaats een permanente URI te geven en deze vindplaats aan te melden bij het Dataregister van de Nederlandse Overheid | Data overheid.

Het (A) toegankelijk maken van data kan men doen door o.a. technisch laagdrempelig toegang te verlenen tot de vindplaats en de veiligheid van de data en de omgeving te borgen.

Het (I) uitwisselbaar maken van data kan door o.a. uitleg te geven over hoe de data is opgebouwd en gebruikt kan worden of een standaardmethode te gebruiken die bekend is in het vakgebied. Denk aan een .CSV bestand , JSON of HTML. Dit zijn vrij gangbare protocollen en eenvoudiger toe te passen dan onbekende structuren.

Het (R) herbruikbaar maken van data kan men doen door o.a. de licenties vrij te geven of minimaal aan te geven welke licentie erop rust. Deze licenties geven aan wat een hergebruiker mag doen met de data. In de geest van de Open Data Richtlijn zit uiteraard de wens om zoveel mogelijk data in

het publieke domein te krijgen, liefst zelfs vrij van auteursrechten. Dit is gezien de auteurswet juridisch niet rechtstreeks mogelijk. Partijen kunnen echter een zogeheten CC0 (Creative Commons nul) verklaring opstellen, waarmee ze volledig afstand doen van de uitoefening van auteursrecht. Met deze CC0 verklaring kan een rechthebbende aantonen dat hij afstand doet van zijn auteursrecht voor zover dit wettelijk is toegestaan.

Cannot GET /Stappenplan

Cannot GET /Definitions

Cannot GET /Aanbevelingverstrekking.md

§ 7. Bescherming van persoonsgegevens en intellectuele eigendomsrechten

§ 7.1 Aanbevelingen voor de bescherming van persoonsgegevens van natuurlijke personen en intellectuele eigendomsrechten

§ 7.1.1 Bescherming privacy en persoonsgegevens van natuurlijke personen

Het doel van de Wet hergebruik overheidsinformatie is om openbare overheidsinformatie voor zo veel mogelijk doeleinden te kunnen hergebruiken. Voor gevoelige informatie zoals persoonsgegevens in openbare informatie geldt echter dat deze alleen verwerkt mogen worden als dat verenigbaar is met de doelen waarvoor ze verzameld zijn. Dit volgt uit het doelbindingsprincipe van de AVG en dit vormt de kern van het fundamentele recht op de bescherming van persoonsgegevens van natuurlijke personen.

Doelbinding en hergebruik zijn, voor persoonsgegevens, vaak elkaars tegenpolen. Dat betekent dat persoonsgegevens zich zeer beperkt lenen voor hergebruik. Dat is terecht, omdat hergebruik van persoonsgegevens kan leiden tot vele risico's voor de rechten en vrijheden van natuurlijke personen zoals misbruik, zoals doxing en identiteitsfraude.

Niet ieder hergebruik van openbare persoonsgegevens is echter op voorhand uitgesloten. Omdat de wet toeziet op een zeer breed palet aan gegevens, is er ruimte nodig om daarover van geval tot geval een afweging te kunnen maken. Daarom geldt de hoofdregel dat hergebruik van persoonsgegevens aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en in het bijzonder

aan het doelbindingsprincipe van de AVG voldaan moet worden. Dat vergt een (onderbouwde) beoordeling van geval tot geval door de verantwoordelijke organisatie die persoonsgegevens ter beschikking stelt voor hergebruik. Zie hier [verwijzen naar par. 8.3.4.] voor meer informatie over de AVG.

Dat kan praktisch betekenen dat overheidsinformatie geanonimiseerd of anderszins bewerkt moet worden om een goede balans te vinden tussen hergebruik en de bescherming van privacy en persoonsgegevens. Als niet aan de AVG voldaan kan worden dient afgezien te worden van hergebruik en dient een verzoek te worden afgewezen. Mogelijk biedt de Datagovernanceverordening een alternatief

§ 7.1.2 Waarborgen in de Who

De Who bevat een aantal aanvullende waarborgen om de persoonsgegevens van mensen te beschermen, waaronder een verbod om mensen te heridentificeren of pseudonimisering of andere waarborgen ter bescherming van persoonsgegevens teniet te doen. Hergebruikers dienen passende (beveiligings-)maatregelen te treffen conform de AVG om dit te waarborgen. Dit verbod geldt voor de hele keten van hergebruik. Bij een inbreuk op deze voorwaarden moet een hergebruiker dit direct melden aan de met een publieke taak belaste instellingen, overheidsondernemingen of publiek gefinancierde onderzoeksorganisaties van wie de gegevens afkomstig zijn. Vervolgens kan de betreffende dataset worden aangepast of ingetrokken door de verantwoordelijke organisatie die persoonsgegevens ter beschikking stelt voor hergebruik. Dit laat onverlet de verplichting om datalekken conform artikelen 33-34 AVG te melden aan betrokkenen en de Autoriteit Persoonsgegevens. Zie hier [verwijzen Datalek melden | Autoriteit Persoonsgegevens] meer informatie over het melden van datalekken bij de Autoriteit Persoonsgegevens.

Volgens de AVG kunnen verwerkingsverantwoordelijken verplicht zijn om voor het beschikbaar stellen van persoonsgegevens een data protection impact assessment (DPIA) uit te voeren, wanneer het waarschijnlijk is dat er een hoog risico is voor de rechten en vrijheden van natuurlijke personen.

[verwijzen naar meer informatie over het bepalen of een DPIA verplicht is: Data protection impact assessment (DPIA) | Autoriteit Persoonsgegevens]

§ 7.1.3 Persoonsgegevens in openbare registers

De Who is niet van toepassing op persoonsgegevens in bij of krachtens de wet ingestelde registers voor zover deze openbaar toegankelijk zijn (zowel gratis of tegen betaling), tenzij het persoonsgegevens betreft in bij algemene maatregel van bestuur aangewezen registers, dan wel

tenzij bij of krachtens de wet anders is bepaald. Op dit moment is van deze twee uitzonderingsmogelijkheden nog geen gebruik gemaakt en geldt deze regel dus voor alle openbare persoonsgegevens in bij of krachtens de wet ingestelde registers.

Voorbeelden van bij of krachtens de wet ingestelde openbare registers zijn: het Handelsregister, het Kadaster, het Kentekenregister en rechterlijke registers zoals het Boedelregister, Centraal insolventieregister, Centraal register voor collectieve vorderingen, Centraal Curatele- en bewindregister, Gezagsregister, Huwelijksgoederenregister en Register van Nevenfuncties van rechters.

Voorbeelden van niet bij of krachtens de wet ingestelde openbare registers zijn: registers die worden genoemd op de website www.rechtspraak.nl/registers, te weten het Uitsprakenregister en het Zaakverloopregister.

Het feit dat de Who niet van toepassing is op openbare persoonsgegevens in bij of krachtens de wet ingestelde registers, werkt ook door in de specifieke hoogwaardige gegevenssets die tevens zo'n register zijn. Door de genoemde persoonsgegevens uit te zonderen van de werking van de Who, zijn ze namelijk ook uitgezonderd van de werking van de Open data richtlijn als zodanig. De HVD-uitvoeringsverordening is alleen van toepassing op documenten waarop de richtlijn van toepassing is. Daardoor is de HVD-uitvoeringsverordening dus ook niet van toepassing op de gedeelten van documenten waarin deze persoonsgegevens zich bevinden. Wat de richtlijn precies bedoelt met een 'gedeelte' van een document, is niet helemaal duidelijk. Maar het is logischerwijze in ieder geval meer dan alleen de persoonsgegevens zelf. Een grote kolom of rij met daarin zowel niet-persoonsgegevens als persoonsgegevens die niet gemakkelijk te filteren zijn, valt daarom naar alle waarschijnlijkheid in z'n geheel buiten de regels over de specifieke hoogwaardige gegevenssets,

§ 7.1.4 Anonimiseren

Anonimisering van informatie (met persoonsgegevens) is een middel om de voordelen van een zo groot mogelijke herbruikbaarheid van overheidsinformatie te verzoenen met de verplichtingen van de AVG. Een aantal punten zijn hierbij van belang:

- De AVG is ook van toepassing op het proces van anonimiseren. Na goede anonimisering is de AVG niet meer van toepassing.
- Anonimisering blijkt in de praktijk een uitdaging omdat door nieuwe technieken en het streven naar meer beschikbare open data het steeds gemakkelijker is om persoonsgegevens af te leiden uit datasets die dergelijke gegevens op het eerste gezicht niet lijken te bevatten, daarom moet periodiek herbeoordeeld worden of de gegevens nog steeds voldoende beschermd zijn.
- Anonimisering kan kosten meebrengen. Die kostprijs mag meegenomen worden als één van de componenten van de marginale kosten voor hergebruik.

- Anonimisering van informatie is volgens de wet geen verplichting (artikel 2, lid 5 Who). De verplichtingen om gegevens voor hergebruik beschikbaar te maken, houden geen verplichting in om documenten te creëren of aan te passen of om uittreksels te verstrekken indien dit een onevenredig grote inspanning vereist die verder gaat dan een eenvoudige handeling. Het anonimiseren van persoonsgegevens, vereist in de regel wel zo'n onevenredig grote inspanning die verder gaat dan een eenvoudige handeling en is daarom niet verplicht. Indien een organisatie overweegt om persoonsgegevens beschikbaar te maken voor hergebruik, kan de organisatie doorgaans dus simpelweg besluiten om hergebruik daarvan te weigeren. De organisatie hoeft de gegevens niet te anonimiseren met het doel om de gegevens geschikt te maken voor hergebruik.

In de Memorie van Toelichting (paragraaf 11.8.2) bij de Who wordt uitgebreid ingegaan op het proces van anonimisering en wat er van organisaties verwacht wordt.

§ 7.2 Bescherming van intellectuele eigendomsrechten

De Who doet geen afbreuk aan de rechten van derden die rechthebbende zijn in de zin van de Auteurswet, de Wet op de naburige rechten of de Databankenwet. Wanneer er bijzondere afspraken zijn gemaakt met IE-rechthebbenden, zoals CC-BY-licenties, dan moeten deze volgens het wetsvoorstel worden gerespecteerd. Dat kan praktisch betekenen dat de naam van de auteur of de bron vermeld moet worden. Die naamsvermelding zal zijn grondslag meestal vinden in het auteursrecht en het zal hergebruikers niet vrij staan om die naam te gebruiken voor andere doeleinden dan bronvermelding.

§ 8. Kosten en tarieven

§ 8.1 Regels voor de kosten

Er zijn veel uitzonderingen op de hoofdregel dat bij terbeschikkingstelling geen of slechts marginale verstrekingskosten in rekening worden gebracht. Onderzoeksgegevens die vallen onder artikel 5b Who moeten altijd kosteloos ter beschikking worden gesteld. Hierop bestaan geen uitzonderingen. Voor specifieke hoogwaardige gegevenssets die vallen onder artikel 5b geldt hetzelfde, hierop zijn echter wel een aantal uitzonderingen. Deze worden in de handleiding HVD van Geonovum toegelicht, zie hier [invoegen verwijzing].

§ 8.2 Tariefregels per type organisatie

Hieronder worden de tariefregels per type organisatie uitgelegd.

§ 8.2.1 Met een publieke taak belaste instelling

Met een publieke taak belaste instellingen mogen ervoor kiezen om de informatie gratis of tegen een vergoeding aan te bieden. Als zij een vergoeding vragen voor hun diensten bedraagt de vergoeding maximaal de marginale kosten. Dit zijn de kosten voor het vermenigvuldigen, verstrekken en verspreiden van de informatie alsmede de anonimisering van persoonsgegevens en maatregelen ter bescherming van de commerciële vertrouwelijkheid.

Dit is anders voor het Kadaster, de Rijksdienst voor Wegverkeer (RDW) en de Kamer van Koophandel (KvK); deze drie instellingen mogen redelijke kosten in rekening brengen om kostendekkend te kunnen blijven werken. Zij mogen maximaal de kosten van de verzameling, productie, vermenigvuldiging, verspreiding en opslag van de documenten in rekening brengen, vermeerderd met een redelijk rendement op investeringen, en, indien van toepassing, de anonimisering van persoonsgegevens en maatregelen ter bescherming van commercieel vertrouwelijke informatie. Dit is verenigbaar met artikel 6 lid 2 onder a) van de Open data richtlijn .

§ 8.2.2 Publiek gefinancierde onderzoeksorganisaties

Publiek gefinancierde onderzoeksorganisaties moeten onderzoeksgegevens die vallen onder artikel 5b altijd kosteloos ter beschikking stellen. Hierop bestaan geen uitzonderingen. De Who is niet van toepassing op eventuele andere gegevens die zij bezitten.

§ 8.2.3 Overheidsondernemingen

Overheidsondernemingen mogen kosten in rekening brengen. Overheidsondernemingen mogen kosten in rekening brengen voor documentgerelateerde diensten, waaronder verzameling, productie, verspreiding en opslag, plus een redelijk rendement op investeringen en mogelijke

kosten voor anonimisering en informatiebescherming. Dit is verenigbaar met artikel 6 lid 4 van de Open data richtlijn.

§ 8.2.4 Bibliotheken en musea en archieven

Bibliotheken, inclusief universiteitsbibliotheken, en musea hebben nooit de verplichting om kosteloos te werken onder de WHO. Ze kunnen voor elke soort informatie kosten in rekening brengen voor verzameling, productie, verspreiding, opslag, conservering, auteursrechten en eventueel anonimiseren van persoonsgegevens en bescherming van vertrouwelijke informatie, met een redelijk rendement op investeringen.

De Archiefwet regelt de tariefbepalingen voor archieven. De Open data richtlijn staat toe om voor archieven hetzelfde regime te laten gelden als voor bibliotheken en musea. De wetgever heeft echter de keus gemaakt om de nadruk te leggen op laagdrempelige beschikbaarheid van overheidsinformatie voor hergebruik. Archieven mogen alleen marginale kosten in rekening brengen in verband met vermenigvuldiging, verstrekking en verspreiding van documenten. Anders dan voor gewone met een publieke taak belaste instellingen, krijgen archieven niet de mogelijkheid om daarnaast marginale kosten voor anonimisering van persoonsgegevens en voor maatregelen ter bescherming van commercieel vertrouwelijke informatie in rekening te brengen.

§ 8.3 Aanvullende informatie over kosten en tarieven

§ 8.3.1 Wat wordt er bedoeld met een redelijk rendement?

Het redelijk rendement dat organisaties in rekening mogen brengen, mag niet hoger zijn dan vijf procentpunt boven op de vaste rente van de Europese Centrale Bank. Voor overheidsondernemingen en met een publieke taak belaste instellingen die volgens het profijtbeginsel werken (KvK, Kadaster en RDW), geldt op grond van de richtlijn dat de totale vergoeding moet worden berekend aan de hand van objectieve, transparante en controleerbare criteria (zie artikel 6 lid 4 Open data richtlijn).

Deze criteria moeten door lidstaten zelf worden vastgesteld. Dit kan op basis van de Who (artikel 9d, vierde lid), maar kan ook op basis van bijvoorbeeld de wetgeving die de publieke taak van de organisatie in kwestie regelt. Voor organisaties voor wie de uitgifte van gegevens een primaire taak is, is dat laatste de meest aangewezen route. Enkele voorbeelden van dergelijke regelingen zijn de Tarievenregeling Kadaster, het Financieel besluit handelsregister 2014 en de Financiële regeling handelsregister 2019. In alle gevallen ligt de verantwoordelijkheid om deze criteria vast te stellen bij de voor de organisatie verantwoordelijke Minister.

Voor bibliotheken en musea gelden regels ten aanzien van het redelijk rendement, maar geldt geen verplichting om objectieve, transparante en controleerbare criteria op te stellen op basis waarvan de berekening plaatsvindt. Uiteraard kunnen organisaties ervoor kiezen om dat alsnog te doen.

§ 8.3.2 Gelden er verschillende tarieven voor het eerste verzoek om hergebruik en daaropvolgende verzoeken voor dezelfde informatie?

Organisaties hoeven geen los gescand (gedigitaliseerd) document apart te bewaren tenzij zij dit document hebben verstrekt. Indien het gescande (gedigitaliseerde) document niet wordt bewaard, wordt voor een volgende verzoeker derhalve een nieuwe scan gemaakt en kunnen de marginale verstrekkingskosten hiervan bij hem in rekening worden gebracht. Indien het gescande (gedigitaliseerde) document naar aanleiding van een eerder verzoek wel is bewaard, kunnen bij een daaropvolgende verzoeker niet meer dan de marginale kosten van deze verstrekking in rekening worden gebracht. Deze kosten zijn lager dan de kosten die aan de eerdere verzoeker in rekening zijn gebracht. In dat geval is hierbij geen sprake van ongelijke behandeling in de zin van artikel 6 lid 1 Who. De gevallen van de twee verzoekers zijn immers verschillend: voor de eerste verzoeker geldt dat op zijn verzoek omvangrijke werkzaamheden zijn verricht (de verzochte documenten zijn immers op zijn verzoek gescand en indien mogelijk gedigitaliseerd), terwijl de tweede heeft verzocht om informatie die op dat moment reeds digitaal en gedigitaliseerd beschikbaar was en daarom eenvoudig voor de verzoeker kon worden opgevraagd. Er kunnen geen verdeelsleutels worden vastgesteld om alle hergebruikers te laten meebetalen. Er mogen ook geen twee verschillende tariefregimes ontstaan voor gedigitaliseerde documenten en documenten die nog gedigitaliseerd moeten worden.

Cannot GET /Praktijkvoorbeelden.md

§ 9. Meer informatie (iedereen)

§ 9.1 Websites

<https://docs.geostandaarden.nl/eu/>

[Tekst]

§ 9.2 Publicaties

[Tekst]

§ 9.3 Definities?

§ 10. Handleiding Wet hergebruik overheidsinformatie

We actualiseren de Handleiding Wet hergebruik overheidsinformatie (Who) via een open aanpak op Github. Deze pagina gaat kort in op de aanleiding voor deze actualisatie en doorontwikkeling. En geeft inzicht in de gekozen aanpak en proces, de vastgestelde planning en hoe alle partijen worden betrokken en kunnen bijdragen.

§ 10.1 Aanleiding

Er zijn verschillende handleidingen voor de Wet hergebruik overheidsinformatie, opgesteld door verschillende overheden. Deze geven uitleg over de algemene normen, praktische stappenplannen en praktijkvoorbeelden aan overheden die onder deze wet vallen. De Who wordt gewijzigd als gevolg van een herziening van de Europese Richtlijn die hier ten grondslag aan ligt. Door deze wijziging wordt de personele (wie) en materiele (wat) reikwijdte uitgebreid: meer organisaties vallen onder de toepassing van de wet en meer soorten informatie. Ook gaan er nieuwe eisen gelden voor overheden betreft het herbruikbaar maken van openbare overheidsinformatie (hoe). Om ervoor te zorgen dat alle (overheids-)organisaties die onder de toepassing van de gewijzigde Who vallen begrijpen wat de nieuwe wet van hen vraagt en hoe zij deze kunnen uitvoeren worden huidige handleidingen geactualiseerd, tot één integrale handleiding Who.

§ 10.2 Aanpak

Dit gebeurt op basis van de volgende aanpak:

1. Bestaande handleidingen worden samengevoegd tot één handleiding om overzicht en eenduidigheid te creëren voor de uitvoeringspraktijk;
2. De handleiding wordt eerst geactualiseerd en vervolgens doorontwikkeld. Dit volgt een iteratief en incrementeel proces.
3. Samenhang met geldende relevante, aangrenzende wet- en regelgeving zoals de Wet open overheid, de AVG en High Value Datasets uitvoeringsverordening staat centraal;
4. Er wordt samengewerkt via Github aan een open source product en volgens deze 'open aanpak' worden ook externe belanghebbenden, experts en overheden betrokken bij de doorontwikkeling, waaronder de Autoriteit Persoonsgegevens.

§ 10.3 Proces

Er wordt eerst een geactualiseerde en integrale handleiding opgesteld die (overheids-)organisaties helpt te voldoen aan de minimale vereisten die uit de gewijzigde Who voortvloeien. Vervolgens wordt de geactualiseerde versie van de handleiding verrijkt en aangescherpt met aanvullende instructies, adviezen, praktijkinzichten en ervaringen, alsook verwijzingen naar gerelateerde handleidingen, zoals de Handleiding HVDS die ontwikkeld wordt door Geonovum. Dit wordt gedaan aan de hand van een backlog.

§ 10.4 Planning

Het streven is om de geactualiseerde handleiding voor, of gelijktijdig met het inwerktreden van het gewijzigde wetsvoorstel te publiceren. De interne deadline staat op begin juni 2024. Een planning en plan van aanpak voor het beheer en de doorontwikkeling van de handleiding wordt later uitgewerkt.

§ 10.5 Rollen en verantwoordelijkheden

Er zijn drie groepen stakeholders betrokken bij het actualiseren en doorontwikkelen van de handleiding, met verschillende rollen en verantwoordelijkheden.

1. Overheidsorganisaties: a. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken, DGDOO, Directie Digitale Samenleving (DS) heeft de beleidscoördinerende eindverantwoordelijkheid voor de Who; b. Een kerngroep van overheidsorganisaties (o.a. Min BZK (DS en CIO-Rijk) , de VNG, IPO, UWV, Nationaal Archief en Europa Decentraal) is verantwoordelijk voor de uitvoering van

het actualiseren en doorontwikkelen van de handleiding; c. Alle (overheids-)organisaties die onder deze wet vallen worden proactief geraadpleegd via alle afstemmingsgremia en geven (mede) richting aan het resultaat.

2. Toezichthouders en adviescolleges: a. Organisaties zoals de Autoriteit Persoonsgegevens, het Adviescollege Informatiehuishouding en Openbaarmaking, de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed worden proactief geraadpleegd op specifieke, voor hen relevante onderdelen van de handleiding.
3. Externe belanghebbenden en experts: a. Belangenorganisaties, experts, journalisten en geïnteresseerde burgers worden proactief geïnformeerd over de voortgang en bereikte resultaten.

§ 10.6 Hoe kan je deelnemen?

Er worden verschillende manieren georganiseerd waarop deze stakeholders input kunnen leveren:

- (Overheids-) organisaties die onder de toepassing van de wet vallen kunnen deelnemen aan de kerngroep en input leveren op de momenten dat handleiding ter afstemming wordt voorgelegd binnen de diverse gremia;
- Iedereen is vrij om direct issues op de backlog in de Github-omgeving te plaatsen;
- Feedback kan worden gedeeld tijdens openbare sessies waar tussen- en eindproducten worden gepresenteerd.

§ 10.7 Werk en publicatieomgeving

Op dit moment wordt er gewerkt in de Github-omgeving van de VNG. Dit zal zo blijven totdat de huidige handleidingen zijn samengevoegd en geactualiseerd. Vervolgens wordt de handleiding ondergebracht binnen de Github-omgeving van het ministerie BZK. Open-overheid.nl is de plek waar de geactualiseerde handleiding voorlopig wordt gepubliceerd. De handleiding blijft in beheer van het ministerie BZK en wordt op termijn gepubliceerd op data.overheid.nl.

§ 11. Conformiteit

Naast onderdelen die als niet normatief gemarkeerd zijn, zijn ook alle diagrammen, voorbeelden, en noten in dit document niet normatief. Verder is alles in dit document normatief.

§ A. Index

§ A.1 Begrippen gedefinieerd door deze specificatie

§ A.2 Begrippen gedefinieerd door verwijzing

